

LOFREEDEN

TER EERE VAN

DEN WELEDELEN HEERE

C. J. v. d. L.

DOOR

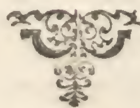
PIETER FOPPENSZ.

VISBOER TE SANTVOORT,

UITGESPROOKEN

Op den 31. Mey 1757.

Quis, nisi sit fatuus, flentes miserabile Musas,
Raucaque balborum murmura, ferre potest?

TE SANTVOORT,
By KNEELIS JAPIKSZ. in het Vergulde
Hamertje. 1757.

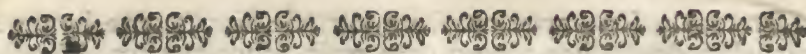
AEN DEN

LEEZER.

Wanneer onlangs, op den 31^ften^ Mey deezes jaers, de Wel Ed. Geſtrenge Heer JAN VAN MARSELIS, *Junior*, als Ambagts-Heer binnen den Dorpe van Santvoort plegtiglyk wierd ingehaelt, geſchiedde ter dier gelegenheid door den Heer C. J. v. d. L. op den Santvoortſchen Preedikſtoel eene deftige reedenvoering *over de Pligten der Overheeden en Onderdaaen jegens elkanderen:* welke naderhand in druk uitgegaan zynde, de goedkeuring van alle luiden van kundigheid en ſmaek heeft weggedragen.

Na het eindigen van des Heeren V. d. L. Oratie, klom de Eerzame PIETER FOPPENSZ. op den Preedikſtoel, en deed toen deeze Lofreeden, wel-

ke ik thans aen het Publyk meededeele. Ik twyffel niet, of dezelve zal aen verſtandigen behagen; en een yder zal moeten bekennen, dat deeze Pieter Foppensz. den Heer V. d. L. in welſpreekendheid zeer naby komt. Vaerd ondertuſſchen wel, Leezer, en neem het deezen Santvoortſchen Boer niet kwalyk, zo hy den grooten C. J. v. d. L. niet genoeg na verdienſte gepreezen heeft.

WELEDELE GESTRENGE

HEER EN VROUWE

DEEZER PLAATZE:

En gy alle die hier vergadert zyt,

INWOONDERS VAN SANTVOORT,

EN

VREEMDELINGEN:

ZEER GEËERDE TOEHOORDERS.

GELUKKIG, gelukkig, ja driewerf gelukkig Santvoort. Met regt kund gy uwen dorren kruin boven andere Dorpen van Nederland verheffen: met regt moogt gy u zelfs onder de aanzienelykste Plaatsen van ons Vaderland tellen: en met regt kunt gy booven veele Steeden des Aardbodems zeegenpralen.

Want, hoe gering gy ook moogt zyn door de barre Duinen, die u omringen, en de armoede van ons arme Visschers, uwe Ingezetenen; nogtans word gy alomme bekend, beroemd, en ten toppunt van eer en aenzien verheeven door de welspreekendheid van twee der beroemdste Mannen, die de Zon in haren omloop ooyt op 's Waerels Oppervlak beschouwde, welke uwe Ambagts-Heeren by hunne inhulding met welgepaste reedenvoeringen ontfangende, zoo wel voor u, als voor hun zelfs eenen eeuwigen roem hebben te weeg gebragt.

Immers is u niet onbekend, myne waerde Meede-Burgers, en Meede-Visschers, wanneer de Heer PAULUS LOOT, nu omtrend

34 Jaren geleeden, zyne openbare intreede binnen onze hutten en rietedaken deed, hoe alstoen onze oude Schoolmeester, Hooglofselyker Memorie, denzelven met eene korte en gepaste Reedenvoering uit onzer aller naem begroette. *Zyt welkom*, zeide die groote Santvoortse Reederyker, en Hoog-Leeraer onzer Jeugd.

Zyt welkom, Agtbaer Heer;
Zyt welkom met uw Zoon,
En met uw knegt Anthoon.
Zyt welkom met uw Schimmels,
Zyt welkom met uw Ruinen;
In dees' verdoemde Duinen.

Eene aenspraek waerlyk, zeer Geëerde Toehoorders, welke ik honderde maelen als een Proefstuk van Schoolmeesteragtige welspreekendheid heb horen roemen; en welke ik, als nooyt genoeg van deszelfs cierlykheid verzadigt zynde, aen Ul. nogmaels heb moeten herinneren.

My dunkt ook, waerde Huislieden, dat ik uwe oogen op het horen deezer kortbondige en welgepaste Vaersen met vrolykheid vervult zie worden. Gyl. herdenkt nog met blydschap aen dien half-eerwaerdigen Man, die onze Jeugd met Stok en Plak zoo verstandiglyk wist te leyden. Veele onder u herinneren zig het geleerde onderwys van hem, in hare kindsche jaeren, ontfangen, en verwonderen zig met geheel Nederland, dat zoo eene Zielroerende Welspreekendheid in eenen Boeren-Schoolvos heeft kunnen huisvesten. En Gyl. beklaagt uw ongeluk, dat gy dien half Godzaligen Drilmeester van 't A. B. C. niet meer voor uw aengezigte ziet in- en uitgaen, en de wagt houden aen de deuren van de Santvoortsche Consistorie.

Inzonderheid, myne Beminde Dorpelingen, hadden wy reeden om het verlies van dien grooten Man te betreuren, wanneer wy op deezen dag onzen nieuwen Heer wederom moesten inhalen; en binnen dit Dorp ontfangen. Toen zagen wy, wat wy aen hem verloren hadden. Toen begreepen wy ons gemis te recht; en niemand onder ons was in staet het zelve te vervullen.

Dog gelukkiglyk voor ons is 'er een Vreemdeling opgestaen, die onzen overleedenen Levyt zoo verre overtreft, als een Pedant van

de

de eerfte order eenen gemeenen Schoolmeefter te boven gaet. *Sed ita erat in fatis.* Het noodlot had het dus befchoren , dat het Santvoort nooyt aen uitmuntende Reedenaers zoude ontbreeken.

Gyl. begrypt van zelfs, zeer geagte Zeelieden, dat de Man, waer van ik fpreeke, de groote C. J. v. D. L. is; welken Gyl. zoo eeven op den Predikftoel na verdienften hebt toegejuicht; en welken het late Nageflagt met het uiterfte regt DEN SANTVOORTSCHEN CICERO zal noemen.

Hoe grooten reeden van vergenoeging hebben wy dan, myne beminde Mede-Burgers, dat zodanig een Man zig wel heeft willen vernederen, om den Santvoortfchen Predikftoel te beklimmen, en van daer onze Mond tot den Heer en Vrouw deezer Plaetfe te zyn: te meer, daer deeze tweede Reederyker den eerften, die den Heer *Loot* begroette, in bevalligheid van taal en reeden zoo verre te boven gaet, als een Papegaay een Perroquetje.

Vergun my derhalven, zeer aandagtige Toehoorders, dat ik U-lieden het onderfcheid tuffchen onzen overleeden Schoolvos en den Heer C. J. v. D. L. wat naukeuriger voordrage, eensdeels, op dat Gyl. die beide niet in eenen graed zoud ftellen, andersdeels, op dat uwe harten in dankbaarheid mogen wegzinken door erkentenis van de verpligting, die wy aen deezen uitmuntenden Heer hebben, en gy hem als een duidelyke blyk daer van tot uwen gewoonen Spreeker moogt aenftellen.

Wel is waer, zeer waerde Mede-Viffchers, dat het ampt van beide die Mannen is geweeft in het Publyk te fpreeken, de eerfte als Voorleezer, en de andere als Afflager.

Wel is waer ook, dat zy beide daer in aen elkanderen gelyk zyn, dat zy eenen nieuwen Ambagtsheer van Santvoort by zyne intreede met eene groote deftigheid verwelkomt, en Zeegen en Voorfpoed hebben toegewenfcht.

Dog des niet tegenftaende is het onderfcheid tuffchen hun beiden zoo oneindig groot, als tuffchen *Johannes Chryfoftomus* of *Guldemont*, en onze hedendaegfe Predikers.

Want wat onze geweezen Voorleezer belangt, die was een Inwoonder van ons arm en klein Santvoort: daer in 't tegendeel de nieuwe Reederyker in het groot en magtig Amfterdam woonagtig is: ten blyke, dat hy den eerften zoo verre overtreft, als Amfterdam boven Santvoort uitmunt.

Onze Kofter was ook flechts een onnoozel, arm, eenvoudig Man, daer de Heer C. J. v. D. L. van eene aenzienelyke Familie afkomftig, en met tydelyke goederen, die altoos veel aenzien toebrengen, gezeegend is.

Dog wat houde ik my met diergelyke dingen op; die buiten ons zyn. 't Is immers buiten 's Menfchen toedoen, dat hy te Amfterdam of te Santvoort woond, en dat hy ryk of arm, van aenzienlyke, of geringe Ouders geboren word.

En 't is daerom ook, dat een wyzen nooyt de Menfchen na hunne geboorte en ftaet; maer alleenlyk na hunne perfoneele verdienften gewoon is te fchatten en te waerdeeren.

Befchouwen wy dan veel liever, zeer aenzienlyke Boeren, de twee Orakels der Santvoortfche Welfpreekendheid op dien voet. De Heer V. D. L. zal hier niet by verliezen. Geenfints. Zyne Welfpreekendheid zal boven die van onzen Schoolmeefter zoo veel overweegen, als de fchaal van *Gommer* met 's Prinfen Swaerd gefterkt wel eer booven dien van *Armyn* overfloeg.

Immers, indien wy eene vergelyking tuffchen die beide welfpreekende Mannen maken, met opzigt op hunne perfoneele hoedanigheeden, zoo zien wy voor eerft, dat des eerften Reedenaers gaeven zig alleen bepaelden tot het leezen en zingen voor eene kleyne meenigte, hoedanig de geene is, die in deezen onzen Santvoorfchen Tempel weekelyks vergadert; daer in tegendeel des anders talenten binnen zoo naeuwen omtrek geenfints beflooten worden. O neen! Hy oeffend zyne welfpreekendheid voor veel grooter en aanzienelyker Vergadering. Hy is Vendumeefter in 't Volkryk Amfterdam, en hy reciteert de woorden, *Bied 'er niemand meer voor*, en diergelyke, in 't aenzien en onder 't gehoor van duizenden van Menfchen.

Hier komt ten anderen by, zoo men de Reedenvoeringen van den ouden Schildknaep onder den Santvoortfchen Predikftoel, en den Heer Vendumeefter, zelfs befchouwt, dat de eerfte wel kort, eenvoudig, en opregt is geweeft, en de gulle gevoelens van eenen eerlyken Man bevattende; dog dat die van den tweeden Cicero wydluftig, geleerd, en vol van Zeegenwenfchen, zoo geeftelyke als waereldlyke is (*). Want waerlyk, gelyk men reden heeft, om zig te

(*) Pieter Foppenfz. fchynt hier het oog gehad te hebben op hetgeene pag. 41 van

te verwonderen, waer onze oude Schoolmeester geleert heeft vaerzen te maken; zoo moet men nog meer in verbaestheid zig zelfs verliesen, hoe een Man, als de Heer C. J. v. d. L. die nooyt de Latynsche spraek verstaen, en nooyt in de Theologie gestudeert heeft, egter zoo eene groote Taelgeleerdheid en Bybelkennis bezit; dat hy de meeste Boeren-Dominés beschaemd maekt.

Dog zien wy nu, ten derden, op de vrugt en 't nut, dat 'er in deeze Oratien steekt, zoo overtreft de reedenvoering van den Heer C. J. v. d. L. die van den Schoolregent weederom zoo veel, als eene regelmatige Comœdie een gemeene Klugt te boven gaet.

Want daer des Schoolmeesters aenspraek alleenlyk een Zegenwensch aen den Heer *Loot*, beneffens zyn Zoon en Knegt bevatte; daer is des Afslaegers verheevene Reedenvoering voor het geheele Dorp van Santvoort geschikt. Zy is vervuld van Zeegeningen niet alleen over den Heer en Vrouwe deezer plaetze; maer ook over onze Magistraet, onzen Leeraer, ja over ons allen. Zy behelst daerenboven de onderlinge pligten der Overheeden en Onderdanen; en zy zal daerom te weeg brengen, dat de Ambagtsheer van dit ons armoedig Dorp, nog in 't maken van wetten, nog in het uitvoeren der straffen, nog in het opleggen van schattingen, zig als eenen Tyran gedragen, of ons eenigzints onderdrukken zal; en dat aen de andere kant wy Inwoonders van Santvoort nooyt als Agtenveertigers of muitemakers ons zullen aenstellen.

Daer wyders de korte Vaerzen van onzen ouden Voorleezer niet anders aen de nakomelingschap hebben bekend gemaekt, als dat de Heer *Paulus Loot* een' Zoon en een' Knegt Anthoon gehad heeft; daer doet de nieuwe Oratie van de Heer V. d. L. ons de geheele Familie van den Heer *Marselis* kennen; en maekt dus, dat dit gansche geslagt der onsterflykheid wordt toegewydt.

Ondertusschen is het geene, 't welk meest alhier in aenmerking komt, en 't welk inzonderheid den Heer Vendumeester boven den Voorleezer by ons moet doen agten; dat de Reedenvoering van onzen

van de Oratie van den Heer C, J. v. D. L. gevonden word, alwaer zyne Welspreekendh. de vrienden van den Heer van Santvoort den Heemel toewenscht, *als zy geen vreugden in al het vergankelyke meer scheppen kunnen.* Immers iemand den Heemel toe te wenschen, als hy zyn plaisier van de aerde genomen heeft, zoo lang hy konde, is meer een Waereldlyke, als Geestelyke wensch.

zen ouden School-Generael ons Dorp alleenlyk beroemt heeft gemaekt, als *met verdoemde Duinen* omringt zynde; daer in het teegendeel de deftige Leerreeden van den Heer Præfident op de publyke verkopingen zoo een groots en heerlyk denkbeeld van dit ons geringe Dorp geeft, dat Vreemdelingen zoo wel, als de late Nakomelingen, dezelve leezende, zig verbeelden zullen, dat Santvoort ten minften een Graeffchap, zoo niet een' Prins- of Hertogdom is; en dat de Souverainen Ambagtsheer aldaer ruim zoo veel gezags voert; als een onbepaelde alleenheerfcher, en ontzagchelyke Sultan in Turkyen.

Dog, my dunkt, ik heb reeds genoeg gezegt, myne waerde Santvoortenaers, om u het oneindig onderfcheid tuffchen onzen Opper-Zangmeefter, Hoogloffelyker Gedagteniffe, en den Heer Spreeker op de Amfterdamfche Verkoping aen te toonen: en ik vertrouw, dat Gyl. uit al het gezegde genoegzaem begrypt, hoe groot ons geluk is; en wat reeden van vergenoeging wy hebben; daar ons Dorp door de Welfpreekendheid van deezen onzen Nieuwen Demofthenes immers zoo bekend en wyd beroemd ftaet te worden, als het Geeftryk Campen, of Vernuftig Edam.

En hoe groot is ook uw geluk, Wel Edel Heer deezer plaetze; die hoe zeer gy flegts Ambagts-Heer van een arm, klein, en gering Dorp zyt, en zulks met honderd anderen gemeen hebt, egter nu door toedoen van den Heere V. d. L. in de verbeelding van alle, die nog u, nog uwe Ambagts-heerlykheid kennen, als Souverain Vorft, Hertog, of Graef van een wyd uitgeftrekt Landfchap zult worden aengemerkt.

Ja al was 't dan, *dat de Woedende Zee*, *de bulderende Stormwinden*, of de *alverflindende Aerdbeeving dit uw erfdeel verkleinden* (*); geen nood, Myn Heer, Uw Santvoort zal leeven, en Gy zult leeven, zoo lang de Reedenvoering van den Heer C. J. v. d. L. zal geleezen worden; dat

(*) Hier volgt de Santvoortfe Vifchboer den Heer V. D. L. in hoogdravendheid na pag. 34 van zyne Oratie. En zoo is ook de fpreekwyze van de *twee borften des Ouden en Nieuwen Teftaments*, die Pieter Foppenfz. op de volgende bladzyde gebruikt, van den Heer V. D. L. pag. 37 ontleent, welke ik hem daerom niet kwalyk neem hoewelze anders wat profaen luid, om dat men my verzeekerd, dat de Oratie van C. J. v. D. L. onder 't opzigt van zeeker Hoog Eerw. Heer is opgeftelt, en door zyn Hoog Eerw. nagezien en verbeeterd. En dus is 't onmogelyk, dat 'er iets in zoude zyn, 't welk na profaniteit fmaekt.

dat is, zoo lang 'er beminnaers van ware Welſpreekendheid zullen worden gevonden.

Dog de tyd dwingt my om te eindigen. Ik wil uwe kieſche ooren, Myn Heer, nog die van myne verdere toehoorders, welke op des Heeren V. d. L. zoetvloeyende Welſpreekendheid verlekkert zyn, met myne plompe en boerſche Redeneeringen niet langer ophouden.

Ik, die deezen Doorlugtigen Reedenaer ſlegts van verre navolg, ben ook niet in ſtaet eenige Zeegewenſchen toe te doen tot de geene, welke zyne Welſpreekendheid over U onzen Ambagtsheer, over onze Regeering, over onzen Leeraer, en over u alle, myne Waerde Meede-Viſſchers, heeft uitgeboezemt. Zyne Welſpreekendheid heeft alles uitgeput. Ja hy heeft de *twee borſten des Ouden en Nieuwen Teſtaments* zoo droog uitgezoogen, dat 'er voor my geen melk meer overblyft, en dat ik dus Ul. alleenlyk met ſmakeloofe pap zoude moeten laeven.

Vergun my ondertuſſen alleenlyk, voor dat ik eindige, myne Waerde Toehoorders; dat ik my kortelyk tot deezen onzen Reedenaer wende, en uit uwer aller naem hem ootmoedig dankzegge voor de zonderlinge Gunſt door het doen van zyne welgepaſte Reedenvoering aen ons Ambagt beweezen.

Wel aen! Gyl. lagt my toe. Gy keurt myn voorneemen voor goed; en toont dat gy uwe dankzeggingen met de myne wilt vereenigen.

Heb dank dan, Heer Vendumeeſter, Heer Rederyker, Heer Demoſthenes, Heer Cicero, of zoo als gy wilt genoemt weezen. Heb dank voor de gunſte, die gy aen ons betoond hebt. Heb dank, dat gy de poſt van onzen Leeraer op den Predikſtoel ter deezer geleegendheid zoo getrouwelyk hebt waergenomen. Heb dank voor de nuttige onderwyzingen en zeedeleſſen, die gy onzen nieuwen Ambagtsheer, en ons; hebt voorgeſchreeven Heb dank voor alle de Latynſche ſpreekwyzen, en geleerde aenmerkingen, waer mede gy onze ooren geſtreelt, en onze harten geſtigt hebt. Jae heb eeuwig dank voor den altoos durenden luiſter, dien gy door uwe fraeye Redenvoering aen ons rampzalig, vergeeten, Dorp voor altoos hebt bygezet.

Wy bekennen gaerne, Myn Heer, dat de verpligtingen, die gy hier door op ons gelegt hebt, oneindig groot en onbetaelbaer zyn.

Dog

Dog wy moeten u teffens met eenig leetwezen betuigen, dat wy niet in ſtaet zyn, die in 't minſte te vergelden. Og! of ons Dorp ter Staetsvergadering ſtem en plaetze had: wy zouden u met eenpaerigheid van ſtemmen tot Raed Penſionaris van Santvoort verkieſen.

Maer helaes! wy zyn in zoo gelukkige omſtandigheeden niet. En daerom is al wat wy kunnen doen, u toe te wenſchen, dat de Goden uwe weldaed aen ons beweezen U in eene dubbelde mate vergelden mogen.

Dat Pallas uwe geleerdheid doe groeyen, en toeneemen booven die van haren Uil; Ja zelfs boven de geleerdheid der voornaemſte Katechiſeer-Meeſters van onzen tyd. Dat de *Suada* (*) haeren zeetel op uwe lippen voor eeuwig veſtige. Dat niemand u immer overtreffe in bevalligheid in 't afſlaen der verkogt wordende goederen. Jae dat eindelyk uwe welſpreekendheid, Tael- en Oudheidkunde zoo zeer vermeenigvuldigen, dat gy met 'er tyt nog eens als Leeraer den Santvoorſchen Predikſtoel moogt beklimmen, en ons Hey-Schaepen als Herder moogt leiden langs deeze barre Duinen: op dat gy hier namaels in de Elizeeſche Velden met *Frans Baltes*, *Zwanenburg*, *den Lykredenaer over Adam* (†), en andere zoort gelyke hoogdravende Reedenaers en Digters U voor eeuwig moogt verlustigen: en uwe Welſpreekendheid tot het einde der eeuwen, de ganſche Waereld door, van Arcadia af tot Uilenburg toe, moge geroemt worden.

AMEN. HET ZY ZOO.

(*) De Heer C. J. v. D. L zal zeekerlyk wel weeten, wie deze *Suada* is. Anderſints zal 't dezelve Hoog Eerwaerde Heer 't hem wel leeren; die hem ſchynt te hebben doen geloven, dat *Achilles zyne ooren geſlopt heeft voor de gezangen der Cyreenen.* Zie de Oratie pag 28. Ondertuſſen zal men hier ter onderrigting van eenvoudige leezers zeggen dat de *Suada* de Godin der overreeding is.

(†) Ik gis, dat de Eerzaeme Pieter Foppenſz. hier in 't oog heeft den Wel Eerw. Heer J. B. Benret, Predikant te Saſſenheim, die nu 3 jaeren geleeden een lykreede over den Hoog Ed. Heer *Adam Adriaen van der Duin*, Heer van 's Gravenmoer gedaen heeft; welke voor de reedenvoering van den Heer C. J. v. D. L. niet behoeft te wyken.

Voor 't overige moet ik den leezer berigten, dat ik in deeze aenteekeningen aengehaeld heb de bladzyden van des Heeren V. D. L. reedenvoering na den eerſten druk. Daer is, zoo als men my te kennen heeft gegeeven, een tweeden zeedert uitgekomen; welke den eerſten daar in overtreft, dat 'er omtrend duizend fouten zoo teegens de Nederduitſche tael, als andere, minder in zyn; dan in de eerſte.

